

5. Островська К. О. Аутизм: проблеми психологічної допомоги: Навчальний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 110 с.
6. Хіля А. В. Арт-терапія як засіб підготовки дітей з функціональними обмеженнями до самостійного життя. *Збірник наукових праць Вінницького держ. пед. ун-ту імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*, 2017. С. 142 -147.

УДК 376-056.263:316

Круглик Оксана,

кандидат педагогічних наук, доцент, НПУ

імені М. П. Драгоманова

м. Київ, Україна

СУЧАСНА ТЕХНОЛОГІЯ НАУЧІННЯ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Програма розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями слуху (глухі, зі зниженим слухом, з кохлеарними імплантами) також орієнтована на дитину з особливими освітніми потребами, яка, в силу різних обставин, навчається в умовах інклюзивного середовища. Завдяки сучасній технології навчання, що забезпечує здатність дитини до пізнавально-когнітивної діяльності, формується на актуальному рівні розвитку її мовлення, з максимальним використанням можливостей неушкодженого інтелекту. Запропоновані авторські педагогічні технології компенсаторно-корекційного спрямування, які базуються на сучасних досягненнях української та й зарубіжної теорії й практики, а також на багаторічних апробованих дослідженнях, проведених авторами програми (К. Луцько, О. Круглик, С. Губар, О. Мартинчук, К. Скуйбіда, С. Хіміч).

Соціалізацію людей у більшості випадках забезпечують міцні міжособистості стосунки, основа яких базується на комунікації та розумінні правил життєдіяльнісної поведінки. Нова технологія навчання ґрунтується на розвитку логічного мислення в домовленнєвий період та в процесі оволодіння мовленням, на основі слухового сприймання мовленнєвих сигналів дитиною, здатності її до аналітико-синтетичних операцій, розуміння причинно-наслідкових дій дорослих, дітей та своїх власних. Зокрема, при формуванні мовлення (звуковимови, розвитку усного мовлення, розвитку слухового сприймання мовлення, читання з губ) навчання відбувається з опорою на складоритми, окремі акустичні сигнали, доступні слуховому сприйманню дитини.

Програма наскрізно пронизана ідеєю всебічного розвитку дитини. При закладанні основ аналітико-синтетичного сприймання довкілля та опанування його пізнанням вирішальне значення мають відігравати педагогічні технології навчання, а саме: уміння наслідувати діяльність дорослих на доступному рівні дитини, відображати її з пам'яті, самостійно, а в подальшому на її основі оволодівати різними видами ігор; уміння логічно (абстрактно) мислити на домовленнєвому та мовленнєвому рівнях, що забезпечується розумінням закономірностей життєдіяльності самої дитини, усвідомлення себе як особистості в контексті навколишнього середовища, взаємодії з іншими людьми, спілкування, задоволення власних потреб, усвідомлення моральних, етичних та культурних суспільних цінностей, відповідно віковим можливостям.

Нами виділено основні напрямки розвитку дитини з порушеннями слуху: розвиток мовлення та комунікативна діяльність дитини; розвиток елементарних математичних і сенсорних уявлень та предметна аналітико-синтетична діяльність дитини; розвиток слухового (слухо-зорового, слухо-зоро-активного) сприймання та формування вимови; пізнання довкілля: сенсорний розвиток і дослідницька діяльність дитини; художньо-естетичний розвиток дитини та образотворча діяльність і конструювання; емоційний розвиток дитини та ігрова діяльність; фізичний розвиток та здоров'язбережувальна діяльність дитини; розвиток музично-ритмічних та складоритмічних відчуттів дитини; фонетична ритміка. Кожен з розділів за своєю значущістю і наповненістю є рівноцінним, а всі в комплексі розділи забезпечують збалансований розвиток не тільки дитини з порушеннями слуху, але й дитини з особливими освітніми потребами.

При складанні сучасної програми розвитку нами враховувалось те, що біологічний вік дитини не є достовірним критерієм визначення адекватного реального рівня її розвитку. Особливо це стосується дитини з порушеннями слуху, розвиток якої залежить саме від часу втрати слуху, оптимального слухопротезування, ефективності корекційно-компенсаторної допомоги, участі сім'ї у навчанні тощо. У зв'язку з цим, як показують наші дослідження, варто враховувати психологічний вік дитини, зокрема дитини з особливими освітніми потребами.

Особливої ваги при створенні програми надавалося сенсорному розвитку дитини – формуванню слухових, тактильних, зорових, вестибулярних відчуттів, їхнього використанні у пізнанні довкілля, при обстеженні предметів, у виокремленні їхніх деталей, з'ясування назв деталей та предмета в цілому, у формуванні аналітичного та синтетичного сприймання й логічного мислення. Розвиток тактильного сприймання, використання тактильних відчуттів у поєднанні із зоровим та слуховим сприйманням (іншими сенсорними каналами) як сигналів для називання предметів та їхніх деталей, трактується авторами програми як один із засобів формування пізнавальної активності, ініціативності у з'ясуванні словесних позначень предметів, деталей, явищ.

Дитина розвивається, відчуваючи запит середовища і адаптаційний виклик. І стан мозку координує і модулює взаємодію з навколишнім світом і з собою. Тому, слід враховувати своєчасність зовнішніх вимог і морфофункціональної готовності дитини (перенасичення середовища або випередження розвитку може згубно позначатися на цереброгенезі, також як і сенсомоторне недорозвинення).

В сучасній технології навчання запропонований об'єднаний підхід діагностики, інтеграції і корекції. Зокрема, єдність діагностики і корекції як інтегральна оцінка результатів діагностики дає можливість виокремити маркери корекції; напрямки і техніки корекції і психотерапії; суб'єкт-суб'єктивний підхід; організація корекційного процесу.

Так, єдність діагностики і корекції виявляється в провідній діяльності, в міжособистісному спілкуванні, в пізнавальному процесі, в соціальному оточенні, через сенсомоторну сферу, мовлення, мислення, увагу, пам'ять, емоції тощо.

Напрямки і техніки корекції і психотерапії пов'язані з біхевіо-когнітивним напрямком (способи поведінки), ігровою психотерапією (моделі поведінки і реагування, емоції, відносини тощо), гештальт-терапією (емоції, стан, відносини), системним напрямком (відносини в родині, групі, поведінковий репертуар тощо).

Суб'єкт-суб'єктивний підхід враховує дітей з особливими освітніми потребами в групі. Створюється портрет особливої дитини (мова йде про будь-яких складних дітей: поведінка, спілкування, саморегуляція, навчання).

У процесі власної діяльності та її відтворенні дитина з особливими освітніми потребами потребує звукового супроводу, мовленнєвої стимуляції з боку дорослих та педагогів, що

позитивно впливає на емоційний, мовленнєвий, сенсорний її розвиток, залучає до звукоутворення, активізації мовлення, без примусу в природних умовах. На основі діяльності здійснюється формування психічних процесів та функцій («накладання» мовлення на практичну діяльність, на аналіз об'єктів, що забезпечує розвиток аналітико-синтетичного сприймання, уваги, пам'яті).

Вперше у програмі через сучасну технологію навчання, відбувається орієнтація на дітей від народження, раннього та дошкільного віку, акцентується увага не тільки на формування мови, алей й на розвиток внутрішнього мовлення дитини (дослідження К. Луцько), як підґрунтя, умову та засіб повноцінного збалансованого розвитку особистості, подано окремі технології, які сприяють цьому процесу.

Список використаних джерел:

1. Круглик, О. (2020). Формування міжособистісних стосунків у дітей з порушеннями слуху в пізнавальній діяльності». *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*.
2. Луцько К. В. Мовленнєвий розвиток дитини та деякі умови його забезпечення у ранньому віці. Сучасні технічні засоби реабілітації й навчання дітей з вадами слуху та мовлення. *Наук.-метод. зб. : Вип. 3. / За ред. Б. С. Мороза, К. В. Луцько. Київ : А&Р, 2002. С. 35-67.*
3. Луцько, К.В., Круглик, О.П., Губар С.Ю., Мартинчук, О.В., Скуйбіда, К.Ю., Хіміч, С.С. та ін. (2019). Програма розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями слуху (глухі, зі зниженим слухом, з кохлеарними імплантатами). Навчальна програма. URL: https://drive.google.com/file/d/1INC__3SwfHCH3H9AzsOAR4dOw9eSiOsp/view

УДК 378.013

Круліковська Оксана,
кандидат психологічних наук,
вчитель-психолог., Школа Подставова
№109 імені Едварда Дембовського
м.Вроцлав. Польща

ПСИХОЛОГО – ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ З ВАДАМИ В РОЗВИТКУ В ІНТЕГРАЛЬНІЙ ШКОЛІ. ДОСВІД РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

Інтегрована освіта в Польщі полягає в організації спільного навчання та виховання здорових дітей і молоді з дітьми та молодими людьми з особливими освітніми потребами (люди з порушенням функцій опорно-рухового апарату, вадами зору, слуху, інтелектуальними порушеннями, з аутистичним спектром розвитку, гіперактивністю та ін.).

Перевагами шкільної інтеграції в порівнянні зі спеціальними школами є те, що учні з визначеними раніше діагнозами, що унеможлилювали їх перебування серед «нормальних» однолітків, набули можливості вчитись в звичайній середній школі та навчитись ефективній взаємодії з однолітками.

Звичайно, всі освітяни підтвердять, що процес інтеграції, не зважаючи чи це 1 рік навчання в школі «особливого» учня, чи 5 – дуже складний і потребує, перш за все, психологічної підготовки та готовності до педагогічної праці самих вчителів [1,2]. Поведінку дітей з різним ступенем психолого-педагогічних проблем важко передбачити, черговий «вибух» може спровокувати будь-яка річ: більш голосна мова вчителя, або учня, небажання